

taller pràctic

EXTRACTES VEGETALS

Guarir i revitalitzar les teves hortalisses

a càrrec d'Hort-Verger Phoenicurus

Els extractes vegetals s'han d'entendre com una eina entre moltes altres de les que fa servir l'agricultura ecològica. S'inscriuen dins una estratègia molt més general de prevenir problemes sanitaris de les hortalisses, des de la premissa de tenir plantes sanes dins d'un entorn saludable. Això s'aconsegueix a partir de les següents condicions:

- Plantes ubicades i gestionades segons les seves necessitats. (Una hortalissa amant del sol, si la posem en un lloc amb moltes hores d'ombra, segur que patirà problemes, tant si li apliquem extractes vegetals com si no).
- Respectem les rotacions (no repetim espècies de la mateixa família al mateix lloc l'any següent) i les associacions (evitem monocultius).
- Vetllem per tenir un sòl sa: ric en matèria orgànica equilibrada (sense abusar de matèries molt nitrogenades), ric en microorganismes (si tenim matèria orgànica i no llauem en excés els afavorim) i no compactat (evitem el trepig innecessari).
- Promovem un entorn saludable, promovent la seva biodiversitat. Atraguem fauna auxiliar: ocells insectívors, invertebrats depredadors d'altres insectes, insectes pol·linitzadors: diversifiquem cultius, incloguem plantes aromàtiques i flors, alguns arbustos densos, algun arbre, deixem marges i corredors no manipulats, algunes piles de canyes, de branques, de troncs i de pedres en racons, etc.

Si fem tot això correctament, ja ens evitarem molts dels problemes que poden afectar les nostres hortalisses. Però, si malgrat tot, creiem que hem d'intervenir, els extractes vegetals poden ser una opció interessant a explorar.

Els extractes vegetals poden estar fets de moltes plantes que tenim a l'entorn: algunes perquè és habitual plantar-les a l'hort o jardí i altres perquè són plantes silvestres, que surten espontàniament als marges.

Mitjançant l'experimentació s'ha vist que algunes d'aquestes plantes, aplicades sobre altres vegetals:

- Són estimulants: Estimulen el seu sistema immunitari, afavoreixen el seu creixement. Altres estimulen la vida microscòpica sobre la planta i en el terra.
- Són repel·lents: Algunes desprenen olors intensos i així exerceixen de repel·lent contra les plagues.
- Actuen contra fongs: N'hi ha també amb acció fungicida, que eviten la propagació de malalties basades en fongs microscòpics (mildiu, oïdi, etc.),
- Són insecticides: Només quan amb l'acció preventiva no n'hi ha hagut prou, podem aplicar aquests extractes que tenen acció insecticida.

Els principis que ens interessin d'aquestes plantes s'extreuen amb diversos mètodes, dels que després donarem un exemple, segons la planta i segons la part que aprofitem:

- Maceració en fred: La planta es deixa reposar unes hores en aigua o en oli fred i després es filtra
- Infusions (es fa servir sovint per extractes fets amb fulles i parts tendres): S'afegeix aigua bullent a la planta i es deixa que es refredi abans de filtrar-la.
- Decoccions (quan es vol fer extractes de tiges dures i arrels): Es fa bullir durant uns minuts i després es deixa refredar i es filtra.

- Fermentats (a les propietats de la planta s'hi afegeixen les virtuts del fermentat, és a dir, la presència de microorganismes vius en el líquid): Es fa fermentar la planta dins d'aigua (preferentment aigua de pluja recollida en dipòsit; no en aigua clorada)

Anem a veure a continuació alguns exemples de plantes interessants per a fer fermentats, tot i que s'ha d'entendre que la gràcia és experimentar amb les espècies que cadascú té a prop de l'hort.

Plantes d'acció estimulant

Recepta de fermentat d'ortiga (base per a qualsevol fermentat)

Agafem un recipient (una galleda, un bidó) i l'emplenem fins a 3/4 parts amb ortiga bastament tallada (millor que sigui ortiga que encara no hagi florit).

Hi afegim aigua de pluja fins a omplir el recipient.

Cada dia (un cop o dos cops al dia) remenem aquesta aigua d'ortiga durant uns minuts. Veurem com va fermentant perquè anirà fent bombolletes. El primer dia que, quan anem a remenar, observem que ha deixat de fer aquestes bombolletes, filtrem la barreja i posem el líquid en un recipient que poguem tancar i deixar a l'ombra. És important que ho fem aquell mateix dia; si no, la barreja es podrà.

- **Ortiga:** Una de les espècies essencials de la nostra farmaciola. És estimulant i també insecticida. Quan tinguem el fermentat el diluïm a un 10% amb aigua, abans d'aplicar-lo al terra (regant) o a la planta (amb pulveritzador). (Quan diem 'dilució al 10%', vol dir 1 porció d'ortiga + 9 porcions d'aigua)
- **Consolda:** Planta menys habitual a les nostres contrades (es troba a les vores d'alguns torrents), però molt recomanada en els llibres d'agricultura ecològica per la seva riquesa mineral. Molt adequada per les solanàcies i les cucurbitàcies. Un cop fet el fermentat, es dilueix a un 10% i s'aplica al terra o a la planta.
- **Tomaquera:** Es fa fermentat dels llucs que traiem en podar-les i, curiosament, és beneficiós per a les mateixes tomaqueres. Es dilueix al 20% i s'aplica a terra als peus de les tomaqueres.
- **Pixallits, bardana i altres plantes d'arrel fonda:** En créixer, aquestes plantes accedeixen a nutrients que es troben en profunditat. I, fent-ne un fermentat, podem fer beneficiar-ne les nostres hortalisses.

Plantes d'acció fungicida

Atenció, perquè la seva acció és essencialment preventiva, i, per tant, s'han de començar a aplicar setmanes abans que puguin arribar les malalties criptogàmiques.

Decocció de cua de cavall (base per a qualsevol decocció)

Posem 100g de planta seca en 3,5 l d'aigua i la fem bullir durant uns 20 minuts.

Deixem la barreja tapada durant unes 8 a 12h i després la filtrem.

- **Cua de cavall:** És l'altre ingredient essencial de la nostra farmaciola. Es dilueix a un 20% amb aigua i s'aplica amb pulveritzador sobre tota la superfície de la planta (incloent el revers de les fulles).

Una opció interessant és barrejar l'extracte dissolt d'ortiga (estimulant i nutritiva) amb l'extracte dissolt de cua de cavall (preventiu contra fongs) i aplicar-los a les hortalisses vulnerables a fongs (per exemple, les solanàcies i les cucurbitàcies) des que tenen mida de planter i a mida que van creixent - per exemple, un cop cada 10 dies. Aquesta idea també és útil per a aplicar a arbres fruiters que tinguin tendència a agafar altres malures criptogàmiques.

- **All:** Se'n posa 100g dins d'1 l d'aigua, es porta al punt d'ebullició i després es deixa infundir durant 1h. S'aplica sense diluir i és especialment adequat per a maduixeres i problemes de rovell.
- **Tanarida:** Se'n fa un fermentat, que es dilueix a un 5% i s'aplica sobre les fulles.

Plantes d'acció repel·lent

- **Aromàtiques intenses com donzell, espígol, tarongina, menta, etc.:** Plantades al costat de la zona que volem protegir, o bé repartint-ne trossets de planta, o bé fent-ne infusió.
- **Heura, cua de cavall o saüc:** S'apliquen en forma de fermentats.
- **Caputxina:** plantada prop de la zona a protegir.
- **Ruda:** Maceració en aigua freda durant una setmana.

Finalment, vet aquí algunes plantes adequades contra certes plagues que ens poden portar de corcoll:

- Si teniu cargols o llimacs: donzell, ruda (maceració o infusió).
- Si voleu allunyar els talpons: saüc (fermentació), ruda (maceració).
- Per mantenir allunyades les formigues d'alguna hortalissa concreta: espígol, tarongina (infusions).

Plantes d'acció insecticida

- **All:** Maceració en fred dins d'una mica d'oli de llinosa, que després es barreja amb 1 litre d'aigua. S'aplica al 5%.
- **Ortiga:** L'ortiga (en infusió o en fermentat) també té acció insecticida, a més de l'estimulant ja comentada.
- **Sabonera:** Va bé particularment contra el pugó (infusió).

Nota: Molta de la informació aquí resumida es pot trobar molt més ampliada i incloent moltes més espècies en el llibre següent, que us recomanem:
BERTRAND, B., COLLAERT, J-P., PETIOT, E., *Plantas para curar plantas*, La Fertilidad de la Tierra Ediciones.